

Бүлэг 2

ТӨСВИЙН СЕКТОР

2.1. Төсвийн гүйцэтгэл

2.2. Төсвийн бодлогын төлөв

2.3. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдал

2. ТӨСВИЙН СЕКТОР

ТОЙМ

Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 2025 оны эхний улиралд нүүрсний экспортын орлогын бууралтын нөлөөгөөр 6.1 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1.2 их наяд төгрөг буюу 16.0 хувиар буурч, тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 353.0 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарлаа.

Төсвийн нийт зарлага 6.5 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 14.2 хувиар тэлэхэд урсгал зарлагын өсөлт, тэр дундаа төрийн албан хаагчдын цалин, нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн хэмжээг инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлсэн нь голлон нөлөөлсөн байна.

Засгийн газрын нэрлэсэн дүнгээр илэрхийлсэн өрийн үлдэгдэл 34.6 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 4.8 их наяд төгрөгөөр буюу 16.3 хувиар өссөн байна.

2.1. Төсвийн гүйцэтгэл

28. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл алдагдалтай гарлаа. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 2025 оны эхний улирлын байдлаар 6.1 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1.2 их наяд төгрөг буюу 16.0 хувиар буурсан байна. Нэгдсэн төсвийн нийт зарлага 6.5 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 14.2 хувиар өссөнөөр төсвийн нийт тэнцэл 70.4 тэрбум төгрөг, тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 353.0 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарлаа.

29. Нүүрсний үнэ буурснаар уул уурхайн салбараас төсөвт төвлөрөх орлого буурлаа. Нэгдсэн төсвийн нийт орлого 2025 оны нэгдүгээр улиралд 6.4 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 1.2 их наяд төгрөг буюу 16.2 хувиар буурлаа. Орлогын бууралтад дэлхийн зах зээл дээрх нүүрсний үнийн уналт голлон нөлөө үзүүлсэн ба нүүрсний экспортын хилийн дундаж үнэ 2025 оны эхний улиралд 76.6 ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 37.9 хувиар буурсан байна. Тодруулбал, ААНОАТ өмнөх оны мөн улирлаас 640.0 тэрбум төгрөг буюу 31.6 хувиар, АМНАТ-ийн нийт орлого 852.0 тэрбум төгрөг буюу 57.3 хувиар тус тус буурсан нь төсвийн нийт орлогын бууралтад голлох нөлөө үзүүллээ..

30. Цалин нэмэгдэж, даатгуулагчдын тоо өссөнөөр ХХОАТ болон нийгмийн даатгалын орлого нэмэгдлээ. Ажилчдын тоо 2025 оны эхний улиралд өмнөх оны мөн үеэс 48 мянгаар нэмэгдэж 1 сая 380 мянгад хүрсэн нь хөдөлмөр эрхлэлтэд суурилсан татварын орлогыг дэмжлээ. Тухайлбал, нийгмийн даатгалд албан журмаар даатгуулагчдын тоо өмнөх оны мөн үеэс 86.4 мянгаар, сайн дураар даатгуулагчдын тоо 30.8 мянгаар өссөнөөр нийт даатгуулагчдын тоо 977.3 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 13.6 хувиар өссөн байна. Улмаар нийгмийн даатгалын орлого 1.2 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 28.8 хувиар нэмэгджээ. Мөн нэрлэсэн цалингийн өсөлт хадгалагдсан нь ХХОАТ-ын орлогод эергээр нөлөө үзүүлж, 635.8

тэрбум төгрөгт хүрсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 18.7 хувиар өссөн үзүүлэлт боллоо.

31. Өрхийн удаан эдэлгээт барааны худалдан авалт буурч, худалдааны салбар агшсанаар НӨАТ-ын орлогын өсөлт саарав. Зах зээлийн худалдан авалтын чадавхыг илэрхийлдэг нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого тус оны эхний улиралд 1.3 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 2.8 хувиар буурлаа. Тус бууралтад НӨАТ-ын буцаан олголт өмнөх оны оны мөн үеэс 123.4 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдсэн нь голлох нөлөө үзүүлсэн хэдий ч дотоодын болон импортын бараанд ногдуулсан НӨАТ-ын орлогын өсөлт түүхэн дунджаас бага байв. Тухайлбал, дотоодын барааны НӨАТ-ын орлого сүүлийн 15 жилийн эхний улиралд дунджаар 24.2 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Тус үзүүлэлт 2025 оны эхний улиралд 4.5 хувиар өссөн байна. Түүнчлэн, аж үйлдвэрийн орцын импортын өсөлт саарснаар импортын бараа, үйлчилгээний НӨАТ-ын орлогын өсөлт өмнөх 15 жилийн өсөлтийн дунджаас 15.9 нэгж хувиар бага буюу 7.6 хувьд хүрлээ.

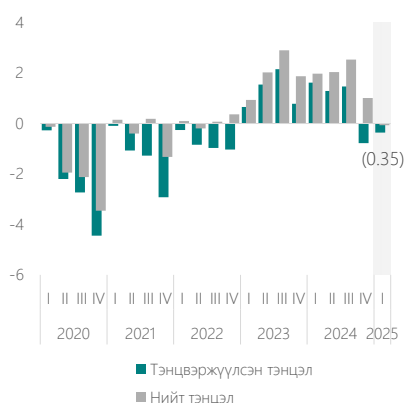
32. Онцгой албан татварын орлого импортын пиво, тамхи, суудлын автомашины биет хэмжээний өсөлтийн нөлөөгөөр нэмэгдлээ. Гаалийн албан татварын орлого 2025 оны эхний улиралд 394.4 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оноос 12.1 хувиар өссөн байна. Мөн онцгой албан татварын орлого 294.7 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх жилээс 14.4 тэрбум төгрөгөөр буюу 5.2 хувиар өслөө. Тус өсөлтөд импортын тамхины онцгой албан татвар 6.0 тэрбум төгрөг буюу 21.2 хувиар, импортын пивоны онцгой албан татвар 2.3 тэрбум төгрөг буюу 2.6 дахин, суудлын автомашины онцгой албан татвар 18.9 тэрбум төгрөг буюу 12.3 хувиар тус тус өссөн нь голчлон нөлөөллөө. Түүнчлэн, 2000 оноос хойших онцгой албан татварын орлогын эхний улирлын дундаж өсөлт 20.3 хувь байгаа бол 2025 оны эхний улиралд өсөлт 5.2 хувь болж буурсан байна. Нийслэлийн Засаг даргын "Нийслэл

хотод авто тээврийн хэрэгслийн улсын бүртгэлийн дугаар олгох шалгуур үзүүлэлтийг батлах тухай” А/1348 дугаар захирамжийг 2025 оны 06 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөгдөхөөр заасан. Тус захирамжтай холбоотойгоор иргэдийн худалдан авах суудлын

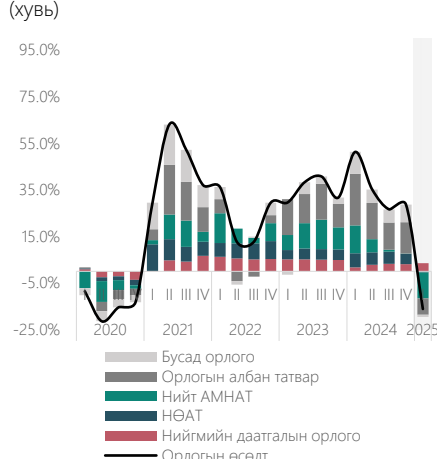
автомашины эрэлт нэмэгдсэн бөгөөд 2025 оны эхний улиралд өмнөх оны мөн үеэс 5.7 хувиар их 78,464 суудлын автомашин манай улсад импортлогдсон нь суудлын автомашины онцгой албан татварын орлогод эерэг нөлөө үзүүлжээ.

Зураг 2.1. Төсвийн орлого

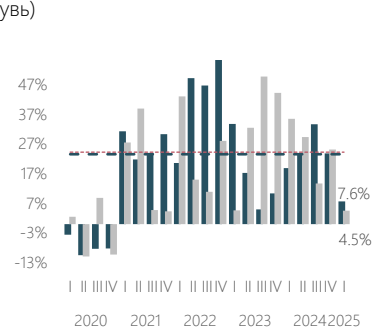
1.Төсвийн тэнцэл
(их наяд төгрөг)

2.Татварын орлогын өсөлтөд эзлэх хувь, төрлөөр
(хувь)

3.Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого
(хувь)

Эх сурвалж: Сангийн яам

Эх сурвалж: Сангийн яам

Эх сурвалж: УСХ.

33. Төсвийн урсгал зардлын өсөлтөд цалин, тэтгэврийг инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлсэн нь голлон нөлөөллөө. Төсвийн урсгал зардал өмнөх оны мөн үеэс 1.2 их наяд төгрөг буюу 25.6 хувиар өсөж нийт зардлын өсөлтөд эерэг нөлөө үзүүлээ. Урсгал зардлын дийлэнх хувийг төрийн албан хаагчийн цалин, тэтгэвэр, тэтгэмж, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж болон зээлийн хүүгийн төлбөр зэрэг хуулиар зохицуулагддаг, өсөн нэмэгдэх зардлууд бүрдүүлдэг. Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн “Монгол хүний хөдөлмөрийн бүтээмж, цалин хөлсийг жил бүр нэмэгдүүлнэ” зорилтын хүрээнд төрийн албан хаагчдын үндсэн цалинг 2025 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлснээр цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшууллын зардал 1.5 их наяд төгрөгт хүрч өнгөрсөн оны мөн үеэс 39.8 хувиар өсөж, нэгдсэн төсвийн урсгал зардлын өсөлтийн хамгийн өндөр буюу 9.2 нэгж хувийг бүрдүүлээ. Мөн тэтгэврийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн дагуу тэтгэврийн хэмжээг 6 хувиар нэмэгдүүлснээр нийгмийн даатгалын тэтгэвэр,

тэтгэмжийн зардал өмнөх оны мөн үеэс 326.4 тэрбум төгрөгөөр өссөн байна. Улмаар нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр тэтгэмжийн зардал урсгал зардлын өсөлтийн 6.9 нэгж хувийг бүрдүүлсэн байна.

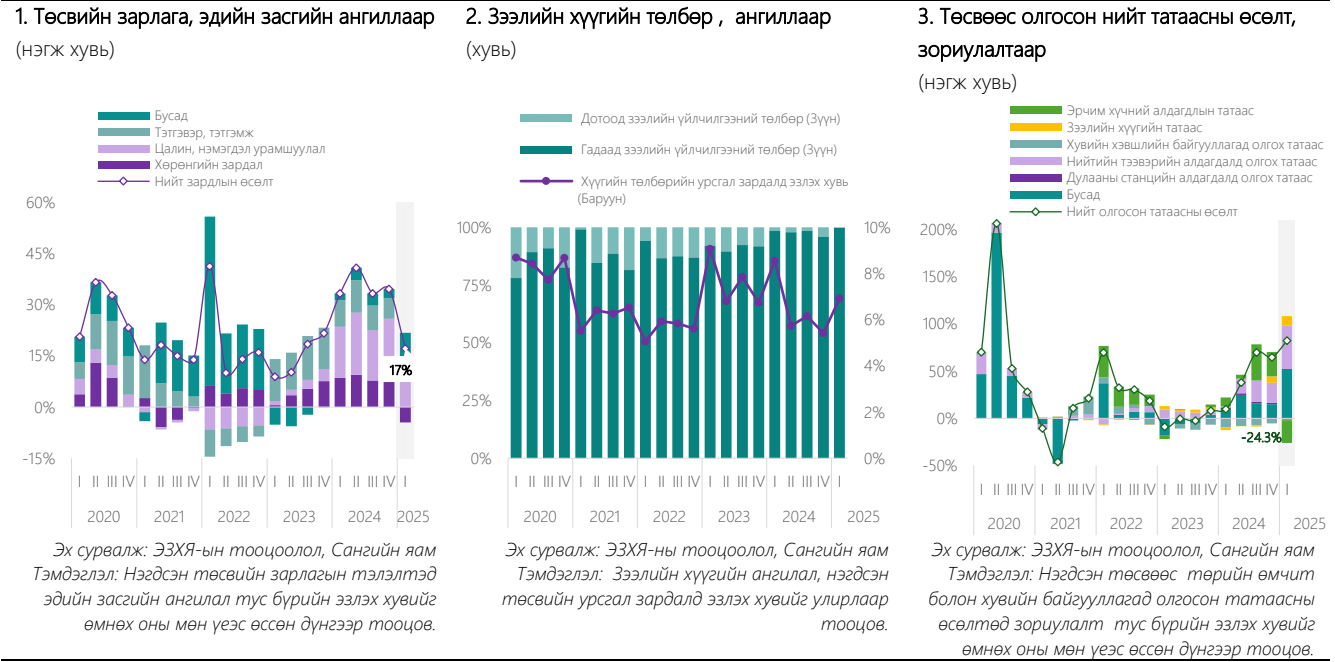
34. Засгийн газрын зээлийн хүүгийн төлбөрийн төсвийн нийт зардалд эзлэх хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс буурлаа. Нийт зээлийн хүүгийн үйлчилгээний төлбөр 2025 оны нэгдүгээр улиралд 408.1 тэрбум төгрөгийн төлөлт хийгдсэн бөгөөд өмнөх оны мөн үеэс 6.2 тэрбум төгрөгөөр өссөн байна. Тодруулбал, гадаад зээлийн хүүгийн төлбөрт 407.1 тэрбум төгрөг, дотоод зээлийн төлбөрт 1.0 тэрбум төгрөгийг тус тус төлсөн байна. Засгийн газрын зээлийн хүүгийн зардлын хэмжээ 2024 оны эхний улиралд нийт зардлын 7.1 хувь, урсгал зардлын 8.6 хувийг, 2025 оны эхний улиралд нийт зардлын 6.3 хувь, урсгал зардлын 6.9 хувийг бүрдүүлж өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад буурсан хэдий ч цаашид өрийн нийт төсвийн ачааллыг бууруулах, урт хугацаанд төсвийн тогтвортой байдлыг сайжруулахад

гадаад өрийн өсөлтийг хязгаарлах төсвийн бодлого чухал байна.

35. Эрчим хүчний салбарын татаас буурч, нийтийн тээврийн татаас өсөлттэй байна. Нэгдсэн төсвөөс 2025 оны нэгдүгээр улирлын байдлаар нийт 243.4 тэрбум төгрөгийн татаасыг олгосон бөгөөд өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 82.0 хувиар өссөн байна. Тус өсөлтөд хувийн хэвшилд олгосон татаасны хэмжээ 224.6 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 2.5 дахин нэмэгдсэн нь голлон нөлөөсөн байна. Тодруулбал, зээлийн хүүгийн болон нийтийн тээврийн байгууллагуудын алдагдалд олгох татаасны хэмжээ нийт татаасны 42.7 хувийг бүрдүүлж өмнөх оны мөн үеэс 20.3 нэгж хувиар өссөн байна. Нийтийн тээврийн алдагдалд олгосон татаас 89.7 тэрбум төгрөг, өмнөх оны мөн үеэс 3.1 дахин, зээлийн хүүгийн татаас 14.2 тэрбум төгрөг

болж, 12 дахин өссөн байна. Нийтийн тээврээр зорчих үнийг өдөрт 1,000 төгрөг³ болгон цагийн хязгаарлалтгүй дөрвөн удаа зорчих шинэ зохицуулалт 2025 оны нэгдүгээр сараас эхлэн хэрэгжиж эхэлсэн хэдий нийтийн тээврийн алдагдалд олгох төсвийн татаас өсөлттэй хэвээр байна. Иймд нийтийн тээврийн салбарын бодит өртгийн судалгаа, бодлого, төлөвлөлт, удирдлагын менежментийг сайжруулах шаардлагатай байна. Эрчим хүчний салбарын алдагдалд 2025 оны эхний улирлын байдлаар төсвөөс татаас олгоогүй байна. Бодит өртгөөс доогуур үнээр зарж байсан цахилгааны үнэ тарифыг 2024 оны 11 дүгээр сарын 16-ны өдрөөс гурван цагийн ялгаварт тарифыг шинээр нэвтрүүлж, ойролцоогоор 30 гаруй хувиар нэмснээр эрчим хүчний цахилгаан станцын алдагдалд олгох татаасны хэмжээ буурсан байна.

Зураг 2.2. Төсвийн зарлага

³ Нийслэлийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын 2024 оны хоёрдугаар сарын "Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт мөрдөх таксинаас

бусад нийтийн тээврийн үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээг тогтоох тухай" 21 дугаар тогтоол

36. Барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн гүйцэтгэл өмнөх оны мөн үеэс саарлаа. Нэгдсэн төсвийн хөрөнгө оруулалт 2025 оны эхний улиралд 592.4 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 29.7 хувиар буурсан бол нийт хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэл 7.8 хувьтай байна. Эдийн засгийн ангиллаар авч үзвэл, нийт хөрөнгө оруулалтын зардлын 76.8 хувийг барилга байгууламж, 12.4 хувийг бусад хөрөнгө, 8.6 хувийг тоног төхөөрөмж, 2.1 хувийг их засварт зарцуулжээ. Барилга байгууламж, их засвар, тоног төхөөрөмжийн зардал өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад тус тус харгалзан 27.8 хувь, 18.9 хувь болон 62.3 хувиар буурч, бусад хөрөнгийн зардал 20.3 хувиар өссөн байна. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2025 онд 9.4 их наяд төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 623 төсөл, арга хэмжээг 3.2 их наяд төгрөгийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн бөгөөд 2025 оны эхний улиралд уг санхүүжилтийн гүйцэтгэл 5.0 хувьтай байна. Нэгдсэн төсвийн хөрөнгийн зардлын 72.2 хувь буюу 427.5 тэрбум төгрөг нь орон нутгийн төсөв (Засгийн Газрын бонд, гадаад зээл багтсан)-өөс санхүүжиж, өмнөх оны мөн үеэс 3 дахин өссөн байна.

2.2. Төсвийн бодлогын төлөв

37. Мөчлөг сөрсөн төсвийн тэлэх бодлого хэрэгжиж байна. Төсвийн тэнцэлд үзүүлэх төсвийн бодлогын нөлөөг төсвийн төлөв, төсвийн бодлогоос хамаарахгүй эдийн засгийн мөчлөгийн нөлөөг төсвийн автомат тогтворжуулагчаар ⁴, өрийн үйлчилгээний нөлөөг хүүгийн зардлаар илэрхийлэн зураг 2.4-т харууллаа. Төсвийн бодлогын жилийн төлөв, чиг хандлагыг дүгнэх зорилгоор дээрх үзүүлэлтүүдийн улирлын нөлөө арилгасан дүнгүүдийн сүүлийн дөрвөн улирлын дунджаар

тооцоолсон болно. Төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл потенциал ДНБ-ий 3.3 хувьтай тэнцэх алдагдалтай гарахад автомат тогтворжуулагч 0.1 нэгж хувийн эерэг нөлөө үзүүлсэн бол төсвийн төлөв 1.9 нэгж хувь, хүүгийн зардал 1.4 нэгж хувьтай тэнцэх сөрөг нөлөө үзүүлж, төсөвт дарамт учруулсан байна. Нийт зардлын өсөлт улирлын нөлөөг арилгасан тэнцвэржүүлсэн орлогын сүүлийн дөрвөн улирлын дундаж өсөлтөөс өндөр байгаа нь мөчлөг сөрсөн төсвийн тэлэх бодлого хэрэгжиж байгааг харуулах бөгөөд энэ нь төсвийн алдагдлын голлох шалтгаан болсон байна.

38. Эдийн засгийн идэвхжил суларснаар төсөвт үзүүлэх автомат тогтворжуулагчийн нөлөө саарлаа. Иргэдийн бодит орлого нэмэгдэж, эдийн засгийн дотоод эрэлт сайжирсан нөлөөгөөр автомат тогтворжуулагч тэнцвэржүүлсэн тэнцэлд эерэг нөлөө үзүүлсэн. Гэсэн хэдий ч 2025 оны эхний улиралд ДНБ-ний агшилтаас шалтгаалсан буюу төсвийн бодлогоос үл хамаарах дөрвөн улирлын дундаж автомат тогтворжуулагчийн нөлөө 0.1 нэгж хувь буюу 6.7 тэрбум төгрөгт хүрч 2024 оны 1-р улиралтай харьцуулахад буурсан байна.

39. Төсвийн импульс эерэг утгатай гарсан нь төсвийн бодлого өмнөх онтой харьцуулахад илүү тэлэх чиглэлд эрчимжиж байгааг харуулж байна. Төсвийн импульс нь төсвийн тэлэх, эсвэл хумих бодлогын хурдыг төсвийн төлөвийн жилийн өөрчлөлтөөр тооцон харуулдаг. Улирлын нөлөө арилгасан сүүлийн дөрвөн улирлын дунджаар тооцсон төсвийн импульс 2025 оны эхний улиралд потенциал ДНБ-ий 5.4 хувь буюу 1.1 их наяд төгрөгтэй тэнцэж байгаа нь төсвийн тэлэх бодлогын хурд тус хэмжээнд нэмэгдсэнийг илтгэж байна.

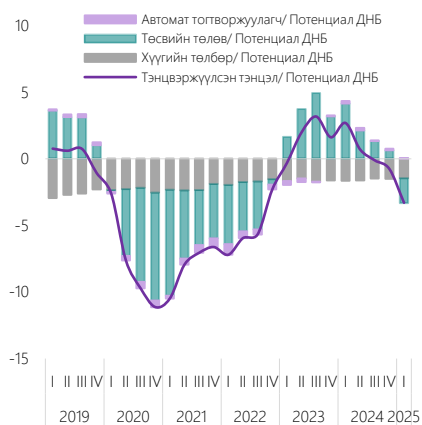
⁴ Эдийн засгийн тэлэлт буюу сэргэлтийн үед эдийн засгийн үйл ажиллагаа эрчимжихийн хэрээр төсвийн орлого нэмэгдэж, эсрэгээрээ эдийн засгийн агшилт буюу уналтын үед татварын орлого буурч, ажилгүйдэл өссөнөөр ажилгүйдлийн тэтгэмж гэх

мэт төсвийн зардал ямар нэг бодлогын оролцоогүйгээр жамаараа нэмэгддэг. Ийнхүү засгийн газрын төсвийн бодлогоос үл хамааран төсвийн тэнцэл өөрчлөгдөж, эдийн засгийг тогтворжуулах чиглэлд ажиллаж байгааг төсвийн тэнцлийн автомат тогтворжуулагч гэнэ.

Зураг 2.3. Төсвийн тэнцэл, төсвийн төлөв, автомат тогтворжуулагч

1.Төсвийн нийт тэнцэл⁵

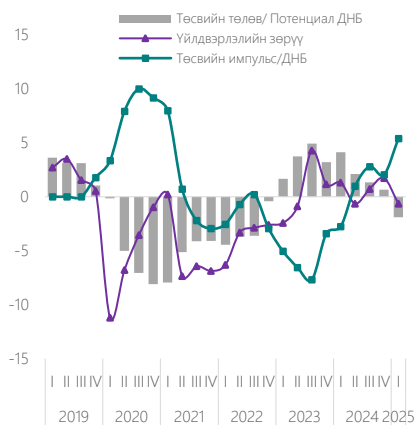
(потенциал ДНБ-д эзлэх хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам
Тэмдэглэл: Улирлын нөлөө арилгасан сүүлийн дөрвөн жилийн дунджаар тооцов.

2.Төсвийн төлөв, импульс

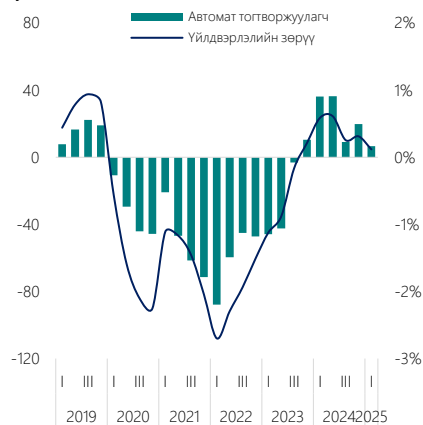
(потенциал ДНБ-д эзлэх хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам
Тэмдэглэл: Улирлын нөлөө арилгасан сүүлийн дөрвөн жилийн дунджаар тооцов.

3.Үйлдвэрлэлийн зөрүү, автомат тогтворжуулагч

(Зүүн тэнхлэг: тэрбум төгрөг, Баруун тэнхлэг: потенциал ДНБ-д эзлэх хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ын тооцоолол, Сангийн яам
Тэмдэглэл: Улирлын нөлөө арилгасан сүүлийн дөрвөн жилийн дунджаар тооцов.

⁵Энд хүүгийн зардал болон төсвийн төлөвийн эерэг утга нь төсвийн алдагдлыг нэмэгдүүлэх учир зурагт ойлгомжтой харагдуулах үүднээс тухайн утгуудыг -1-ээр үржүүлж харууллаа.

2.3. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдал

40. Засгийн газрын өрийн нэрлэсэн үлдэгдэл 4 улирал дараалан өслөө. Засгийн газрын өр 2024 оны нэгдүгээр улирлаас хойш 4 улирал дараалан өсөж, 2025 оны эхний улирлын байдлаар 34.6 их наяд төгрөгт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 4.8 их наяд төгрөгөөр буюу 16.3 хувиар нэмэгдсэн байна. Засгийн газрын өрийн ДНБ-д эзлэх хэмжээ 37.3 хувь буюу өмнөх оны мөн үеэс 0.1 нэгж хувийн өсөлттэй байна. Засгийн газрын өрийн хэмжээ 2025 оны эхний улиралд хүлээгдэж буй ДНБ-ий 37.3 хувьтай тэнцүү байна. Тус үзүүлэлт 2023 оны жилийн эцэст 44.7 хувь, 2024 оны эцэст 41.8 хувьд хүрсэн байсан.

41. Засгийн газрын нийт өрийн нэмэгдүүлэхэд нийслэлийн шинээр гаргасан бонд голлон нөлөөлсөн байна. Засгийн газрын өр 2024 оны эхний улиралд өмнөх оны мөн үеэс 10.9 хувиар буурахад үндсэн төлбөр буурсантай холбоотойгоор гадаад үнэт цаасны өр 5.7 нэгж хувь, өрийн баталгаа, барих шилжүүлэх концессын өр төлбөрийн бууралт 3.7 нэгж хувиар нөлөөлсөн байна. Засгийн газрын өрийн үлдэгдэл өмнөх оны мөн үеэс 16.3 хувиар өсөхөд орон нутгийн зээллэг 2.6 их наяд төгрөг (8.8 нэгж хувь), гадаад зээл 1.8 их наяд төгрөг (6.2 нэгж хувь)-өөр тус тус өссөн нь голлох нөлөө үзүүлсэн

байна. Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 2024 оны 1 дүгээр сарын 17-ны нэмэлт, өөрчлөлтөөр нийслэл хот хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтөд тусгагдсан төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зориулалтаар гадаад үнэт цаас гаргах нөхцөлийг бий болгож шинэчлэн баталсан. Улмаар нийслэлээс 2024 онд Засгийн газрын нийт өрийн 7.7 хувьтай тэнцүү хэмжээний 2.6 их наяд төгрөгийн богино хугацаат /1-5 жил/ үнэт цаас арилжаалсан байна. Тус үнэт цаасны эх үүсвэрээр “Сэлбэ дэд төвд түшиглэсэн гэр хорооллыг орон сууцжуулах төсөл”, “Бөөрөлжүүтийн ДЦС”, “Батарей хуримтлуурын станц”, “Авто зам, замын байгууламжийн засвар,

Хүснэгт 5. НЗДТГ-аас гаргасан үнэт цаасны мэдээлэл

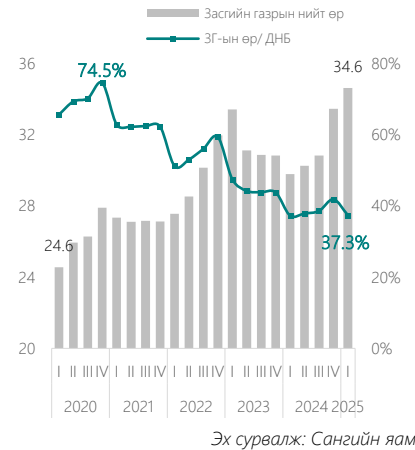
№	Зориулалт	Гаргасан огноо	Эргэн төлөх огноо	Нэрлэсэн үлдэгдэл
1	Зам засвар, арчилгаа	2024.06.25	2025.06.25	106.2
2	Зам засвар, арчилгаа	2024.06.25	2026.06.25	106.8
3	Бөөрөлжүүтийн ДЦС барих	2024.06.25	2027.06.25	321.9
4	Батарей хуримтлуурын станц барих	2024.12.26	2029.12.26	298.4
5	Сэлбэ дэд төвийг орон сууцжуулах	2024.11.29	2027.08.29	1,725.10
Нийт				2,558.40

Эх сурвалж: Засгийн газрын өрийн удирдлагын 2023-2025 оны стратегийн хэрэгжилтийн тайлан

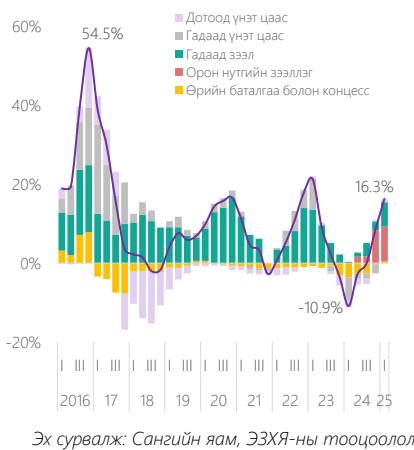
Зураг 2.4. Засгийн газрын өр

1.Засгийн газрын өр

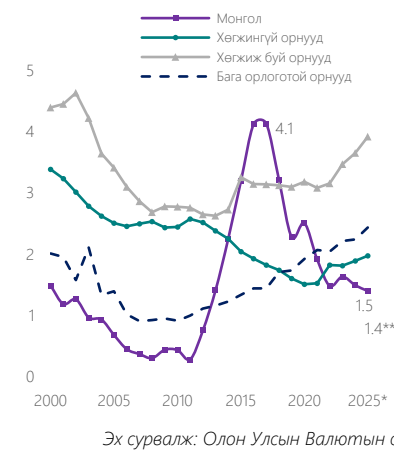
(зүүн тэнхлэг: их наяд төгрөг, баруун тэнхлэг: хувь)

2.Засгийн газрын өрийн өөрчлөлтийн задаргаа, жилийн өсөлт (хувь)

3.Өрийн үйлчилгээний төлбөрийн динамик (ДНБ-д эзлэх хувь)

шинэчлэлтийн ажил”, “Ариутгах Бохир усны Туул-1 коллектор болон үерийн байгууламж” зэрэг төслүүдийг тус тус санхүүжүүлэхээр төлөвлөсөн байна.

42. Засгийн газрын өрийн үйлчилгээний төлбөр цар тахлаас хойш харьцангуй тогтворжсон байна. Засгийн газрын өрийн хүүгийн төлбөр 2016-2017 онд ДНБ-ий 4.1 хувьтай тэнцэн, түүхэн дээд түвшинд хүрсэн бөгөөд цар тахлаас хойш тогтворжиж, 2024 оны эцэст ДНБ-ий 1.5 хувьд хүрсэн. Засгийн газрын өрийн үйлчилгээний төлбөрийн ДНБ-д эзлэх хувь хэмжээ хөгжиж буй улс орнуудын хувьд 2000 оноос буурах хандлагатай байсан ч цар тахлын нөлөөгөөр өсөж, 2024 онд дунджаар 1.9 хувьд хүрсэн байна. Тус үзүүлэлт бага дунд орлоготой орнуудын дундаж тус үед 2.2 хувьтай байгаа бол хөгжингүй улс орнуудын дундаж хамгийн өндөр буюу 3.7 хувьтай байна. Цаашид зээлийн үйлчилгээний төлбөр өндөр санхүүжилтүүдийн эх үүсвэрийг эдийн засгийн үр өгөөжтэй бүтээн байгуулалтуудад зарцуулах нь чухал байна.

43. Засгийн газрын нийт өрд гадаад өрийн эрсдэл давамгай байна. 2025 оны нэгдүгээр улиралд Засгийн газрын нийт өрийн 95.9 хувийг гадаад өр бүрдүүлж байгаа нь Засгийн газрын өрийг ханшийн шок болон бусад гадаад орчны нөлөөнд мэдрэг болгож байна. Гадаад өрийн эрсдэл өндөр байгаатай холбогдуулан төсвийн алдагдалд үзүүлэх хүүгийн зардлын нөлөө хамгийн өндөр байна. Түүнчлэн 2026-2028 онуудад тус бүр 978 сая ам доллар, 918.5 сая ам.доллар, 1.0 тэрбум ам долларын гадаад зээлийн үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлт хийх хүлээлттэй байна.

44. Засгийн газрын өрийн дунд хугацааны төлөвт үндсэн тэнцэл, бодит ДНБ-ий нөлөө өндөр байна. Засгийн газрын өрийн дунд хугацааны төлөв нь макро эдийн засгийн голлох үзүүлэлтүүдэд хэр мэдрэг байгааг өрийн тогтвортой байдлын шинжилгээгээр дүгнэдэг. Өрийн динамик шинжилгээний суурь

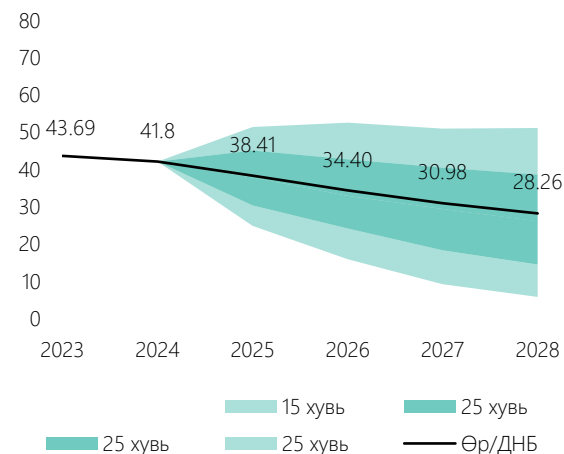
төсөөллөөр 2025-2027 онуудад харгалзан ДНБ-ий өсөлт 6 хувьд, ДНБ-ий дефлятор болон ханшийн сулрал сүүлийн 10 жилийн дундаж түвшинд, үндсэн тэнцэл төсөөллийн орчимд бусад макро үзүүлэлтүүд 2024 оны түвшинд тогтвортой байна гэж үзвэл Засгийн газрын өр 2025 онд ДНБ-ий 38.1 хувьтай тэнцэхээр байна. Голлох үзүүлэлтүүдэд 2025, 2026 онуудад 1 стандарт хазайлт бүхий шок тооцоход, шокийн нөлөөгөөр 2027 онд Засгийн газрын өр суурь түвшнээс 6.4-9.9 хувиар өсөх магадлал харгалзан 25% байна. Энэ нь засгийн газрын өр макро эдийн засгийн тодорхойгүй байдлын шокийн нөлөөнөөс өндөр мэдрэг байгааг харуулж байна.

45. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдлыг хангахад үндсэн тэнцлийг ашигтай түвшинд байлгах нь чухал байна. Засгийн газрын өрд нөлөөлөгч хүчин зүйлсийг өрийн динамик шинжилгээгээр үнэлэв. Засгийн газрын нэрлэсэн өрийн ДНБ-д эзлэх хэмжээ 2020 онд 10.8 хувиар өссөн бөгөөд үүнд үндсэн тэнцлийн алдагдал 6.7 нэгж хувийг бүрдүүлсэн байна. Нэрлэсэн өр 2022 онд 2.4 хувиар буурахад бодит ДНБ-ий өсөлт 2.1 нэгж хувиар эерэг нөлөө, валютын ханшийн сулрал 9.3 нэгж хувьтай тэнцэх сөрөг нөлөө үзүүлжээ. Цаашид Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдлыг хангахад ДНБ-ий бодит өсөлт болон үндсэн тэнцлийн алдагдал голлох үүрэг гүйцэтгэхээр байна. Иймд цаашид макро эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэсэн бодлогын арга хэмжээг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх нь чухал байгааг тус тооцооллын үр дүн харуулж байна.

Зураг 2.5. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдал

1.Засгийн газрын өрд үзүүлэх нэрлэсэн гадаад хүүгийн болон ханшийн сөрөг шокийн нөлөө

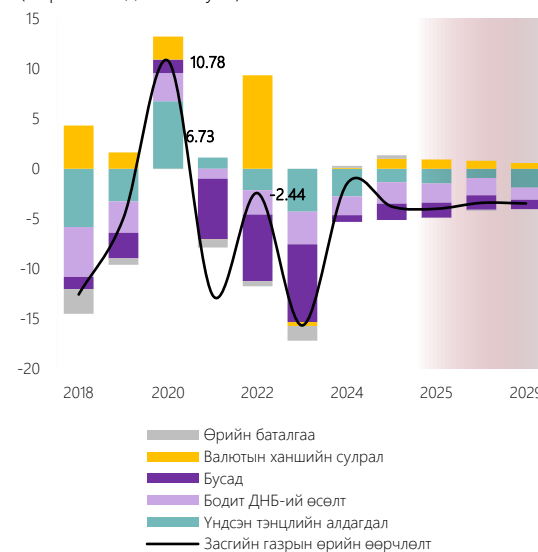
(ДНБ-д эзлэх хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ны тооцоолол

2.Засгийн газрын өрд нөлөөлөгч хүчин зүйлс

(өөрчлөлтөд эзлэх хувь)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ны тооцоолол